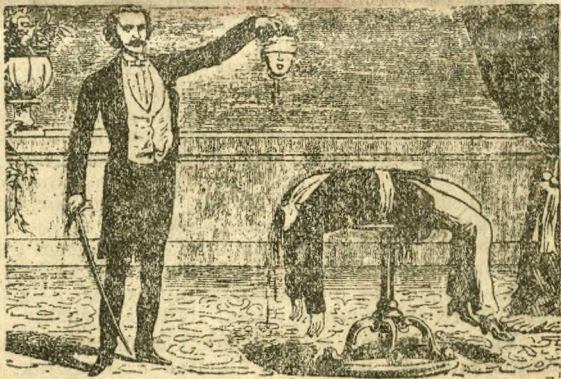

A budapesti mágusok közgyűlése és félnapos kiállítása

(A Pesti Hírlap tudósítójától.) A budapesti mágusok a legrealisabb emberek a világon. Nem is hivatásos mágusok, hanem amatőr-mágusok. Van közöttük orvos, tanár, katonatiszt, technikus, kereskedő, sőt költő is. Azért realisabbak, mint a többi ember, mert ők keltenek ugyan illúziókat, de nem hisznek bennük. Ebből viszont az is kiderül, hogy mágusnak, azaz *amatőr-bűvésznek* lenni igen *ideális* foglalkozás. Azért fáradnak, dolgoznak, kutatnak, sőt költenek, hogy másoknak szerezzenek illúziót és mulatságot. Egyetlen öröme, hogy ők is rajlatnak. Igaz, hogy van bizonyos kvalifikált öröm a sok csodálkozó és kérdő tekintetben, amelyre végre is csak egy fölényes válasz van:

— Ötlet és gyorsaság nem boszorkányság.

A Magyar Amatőr-Mágusok Egyesülete, amelynek dr. Lénárd Vilmos igazgató-főorvos az elnöke, ezélt négy évvel alakult. Nem törekszik nagy taglétszámmra. Hivatásos bűvészek, akikkel egyébként az egyesület szívélyes viszonyt tart fenn, nem lehetnek tagok; amatőrök viszont csak akkor vétetnek fel, ha a *mágus-vizsgán* arra méltónak találtattak. Aki egyszer amatőr-mágusságra adja a fejét, az le is teszi ezt a vizsgát.

Vanek József magyar bűvész lefejező jelenete. Londoni plakát 1873-ból. Bemutatásra került a Magyar Amatőr Mágusok Közgyűlésén.

Nemzetközi kapcsolatok.

A szállóige, amely szerinti művész hazája széles a világ, az amatőr-mágusságra is vonatkozik, amennyiben efféle egyesület minden országban van. Mi sem természetesebb, hogy egyik érdeklődik a másik iránt. Minél szűkebb az érintkezési felület, annál intenzívebb az egymás iránt való érdeklődés. Külföldi jövő urak bámulva látják, hogy nyomorult Csonka-Magyarországnak a kulturának e rafinált területét mennyire meg tudta művelni. Így a múlt hónapban John Mulholland newyorki egyetemi tanár látogatta meg a budapesti amatőr-mágusokat. Mr. Mulholland a *Sphinx*-nek, a legnagyobb amerikai bűvészrevünek főszerkesztője. Utjának célja épen az volt, hogy megállapítsa, mi történik szakmájának területén az európai társadalomban? Mr. Mulholland a legjobb benyomásokkal távozott a magyar fővárosból, hová — miután Romániát és Görögországot is meglátogatta — még egyszer *visszatért*. Igen örvendetes, hogy tőlünk keletre egy „utódállamba” is elment megnézni, mi van és mi — *nincs*.

A mi amatőr-mágusaink részéről Kugler Lajos államvasuti felügyelő járt kint Párizsban, ahol a *Syndicat International des Artistes Prestidigitateurs* a legszivesebben fogadta és alapítójául választotta.

Szóval a közgyűlésen csupa sikeres gestióról számoltak be a tagok egymásnak. A közgyűlés legfontosabb része egyébként egy alapszabály feletti teljesítmény volt: *egy próbakiállítás bemutatása a bűvészkedés kultúrtörténelméből*.

A bűvészkedés kultúrtörténelme.

Ismét bevált a gyorsaság nem boszorkányság elmélete. Efféle kiállítással egyes intézetek hosszú hónapokig szoktak elvesződni. Ezúttal az egymást jól megértő *augurok* két nap alatt összehordták az egymásról jól kiegészítő anyagukat, hogy azt szakszerűen elrendezve, egy délelőtti egymásnak megmutatás. A magántulajdon képező anyagot *Schönweiszy László*, a Fővárosi Könyvtár őrje, egészítette ki könyvtárak anyagával.

Ez a kis kiállítás, mint próbagaloppja egy nagyobb későbbinek, nagyszerűen sikerült. A bűvészkedés történelmi anyagában tanulságául nemcsak a szakmabelinek, de minden kultúrtörténésznek, tömegszínhologusnak, színpaddal, reklámmal, grafikával dolgozóknak.

Kóklérjelenetet megőriztetett már az eperjesi Bubenka János is *Comenius Orbis Pictusában*, még a XVII. század végén. Comenius természetesen nem megy részletekbe a bűvészkedésről.

Az éghetetlen.

Egy 1810 április 16-áról keltezett plakát már modern milieube vezet bennünket. Arról olvasunk,

hogy nagy előadás lesz a budai redoute-ban, még pedig a napóleoni háborúk *hadí drévi* javára. Bemutatkozik a *Der Unverbrennbare*.

Mit tud ez az éghetetlen, de nyilván nem éghetetlen ember?

1. Megragadja az égő parazsat és megeszi.
2. Izzó vaskaraballal vakarja nyelvét és izzó vaskarabot nyaldos.
3. Égő szentet tesz nyelve alá, amelyen egy nyers husszeletet megsüt, miközben fújtatóval élesíti a tüzet.
4. Tenyerén izzó fémlapot kalapácsol.

Ezt a legutóbbit nyilván azért műveli, hogy ne unatkozzék a különböző tüzes menüalkatrészek felszolgálása közben. Még öt effélével gyönyörködött a közönséget. Ekkor a *tüzezés* be van fejezve, mire a művész *választóvízzel és koncentrált sósavval* megmossa arcát és kimossa fogát.

Ez az ember akár a nagyváradi tüzesvaspróba is elmegetett volna. Manap csak az ilyesmi-ben nem gyönyörködünk. Romlott idegzetű korunk nem irtózik ugyan borzalmaktól, sőt ilyeneket meg is kíván, *de artisztikus külsőségek* közt. Manap egy efféle éghetetlen kevesebbet pörköli magát, ellenben *maharadzsa-kosztüm*ben jelenik meg és rafinált zenével kísért inscenált indus jelenetben, világítási effektusok közepette mutatja be művészetét.

Valójában azonban nem az ilyenért lelkesednek a modern mágusok. Ez csak kuriózum. Közlebb állnak hozzájuk a híres *Tschugmall-féle automaták*. Tschugmall nevű tiroli paraszt százegynéhány év előtt bejárta a világot a magafaragta táncoló és tornászó babáival. Pesten képes plakátjaival hívta fel az érdeklődést. A marionett-színház nem mágusmesterség, az automata-ember azonban ilyen. E minőségében *Kempelen sakkautomatája* is ide tartozik.

Vanek tudor, a pesti lefejező művész.

Az 1850-es években az Európa-szállában produkálták magukat „*Prof. M. Faure aus Paris és Velle erster ungarischer Professor der Magie*.”

Velle nem sok vizet zavart. Volt azonban egy nála sokkal különb magyar mester, akinek emlékeit szintén itt láttuk e kis kiállításon: *Vanek professzor*. Ne csodálkozzunk, hogy a mágiában mindenki *professzor*. Ezt már a mesterség hozza magával. A mágus mindig olyasmit mutat, amit a többi halandó nem tud. Ha valaki, úgy ő a *professzor*, *Ha nem professzor, akkor lovag*. Ezenkívül csodálatosan hangzó keleties neve van. *Vanek* kivétel volt: ő a *maga* nevét haznáta. Ellenben ő is követte a többi bűvészt abban, — s ez már a *meterség komoly* része —, hogy *keletre* ment el tanulni.

India maradt meg mindörökké a mágusok bűvös iskolájának. Vanek — akit valamikor *Kossuth Lajos* alkalmazott, mint *typografust* a magyar államnyomdában — Indiában annyira helyén találta magát, hogy hosszú évekig tartott fenn színházat *Calkuttában*. *Világhírű trükkje a lefejezett ember volt*. Effélével előtte is kísérleteztek, a tökéletes mutatvány azonban Vaneknek sikerült először. Mondanunk sem kell, hogy az egész csak illúzió: *Vanek évek hosszú során át naponként saját fát fejezte le*, azonban oly realizmussal, hogy nem egy európai városban nem is engedték bemutatni e produkciót. Vanek, akinek leszármazói Budapesten élnek, 1872-ben lépett fel Budapesten utoljára, mint „*Vanek tudor ur, világhírű bűvész és fizikai művész*”. Egy angol plakátját mi is bemutatjuk.

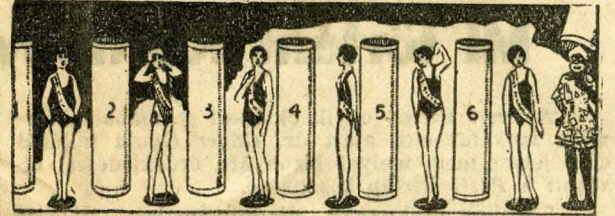

MEIN UJTFERMÉSŰ TEA Kelet virága

a legnemesebb indiai és kínai fajta keveréke, erőteljes ízű, gyönyörű aranysárga színű felöntést ad 18704

¼ angol font

4.40 pengő.

Modern amerikai mágikus trükk, amely semmiből elővarázsolja a szépségversenygyőzteseket: Miss New Yorkot, Miss Californiát, sőt Miss Amerikát. A Magyar Amatőr Mágusok próbakiállításából.

A modernnek: a német Ben Ali bey s a holland-amerikai Okito

A legtöbb modern mágus ma *fizikával* dolgozik. A kiállításon egész sorát látjuk a kiváló tudós illuzionisták emlékeinek. Bizony számos burnuszos színpadi csodatévő kosztümje józán, okos németet iakar. Ilyen volt pl. az 1920-ban elhunyt *Max Auzinger*, aki feltalálta a *fekete mágiát*. Ennek a mágiának semmi köze sincs a középkori hasonló nevű rosszindulatú boszorkánykodással. Ez a fekete mágia csak színében volt fekete. *Ben Ali Bey* — ez volt Auxinger művészneve — hófehér ruhában jelent meg a teljesen fekete színpadon, ahol csak kezét kellett kinyújtania és minden kezébe röpült. Pohár, korsó, szék, asztal, madár taktusra ott volt kezében. Eláruhathatjuk ennek az optikai csalódáson alapuló mutatványnak titkát. *Ben Ali Beyt fekete ruhába burkolt segédei* szolgálták ki a fekete színpadon, ahonnan *erős villanylámpák* tették a közönség szemét a fekete háttér lappangó machinációi iránt érzéketlenné.

Itt egy élő nagyság: *Okito*, aki két év előtt járt nálunk. *Soha kinaibb kinaib!* Polgári neve *The Banberg*, holland származású amerikai állampolgár. A legfőbb modern mágus, aki szmokingban, vastag szivarral szájában, barátai körben is a legcsodásabb trükköket tudja bemutatni. Ő is Indiában járt, ahol rejtelmes templomokban levegőben lebegő tárgyak keltették fel figyelmét. Ezek titkát kutatva konstruálta meg híres *aranygolyó-trükkjét*, amely egy aranygolyót mutat a levegőben a *gravitáció törvényeitől* — legalább is látszat szerint — *teljesen függetlenül*.

Chevalier Thorn, Ós-Buda lelke. Egy magyar Dürer.

Egy most elköltözött mágusóriás emlékei. *Chevalier Ernest Thorn, a Dreamland (Álomország) e sorozat feltalálója*. 75 éves korában *ebben az évben* halt meg. Ő is keleten töltötte tanulmányait. Már mint 16 éves vándorbűvész járt Magyarországon, hová többször visszatért. Legnagyobb sikere akkor volt, amikor 1896-ban megbízták őt *Ós-Budavára összes artista mutatványainak megszervezésével*. Thorn bravurosan oldotta meg feladatát. Számosan emlékezhetünk rá, milyen revelációként hatottak Ós-Buda káprázatos mutatványai, melyeknek gyerekként örültünk. Ez időből való egy rendkívül érdekes fénykép, amely együtt mutatja be az összes artistákat, középen az alvó fakirokkal, Gopal Krishnával és Binsen Pratappal. Tudvalévő, hogy ezek még Thornt is félre tudták vezetni.

Bizonyos melankólikus hangulat sem hiányzik e kis kiállításból. Ismét egy *pro memoria*-részlet. Csak a napokban hunyt el egy szenvedélyes bűvész. *Dirner Lajosnak* hívták, közeli rokona volt néhai *Dirner Gusztáv* egyetemi tanárnak. Eredetileg cinikografus volt. Ellenállhatatlan vágy vonzotta a bűvészkedéshez, amelyet — bár a fővárosban is voltak sikerei — leginkább vidéki városokban mutatott. Egész vagyont költött erre a passziójára. A *Dirner* nevet *Dürer*-rel cserélte fel. Itt látjuk plakátjait: *Dürer tanár, a csodás és rejtélyes ember*. Egyes műsorszámok: *A Hydra. A vízben úszó emberi fej*, stb.

Vidéki bűvészjárás s a tömegek lélektana.

Itt láthatók kisebb nagyságok modern város- és falujáró plakátjai. Egy egyébként nagyon ügyes *lovag* így hirdeti:

MAGA HÓLYAG

nélkül ne lubickoljon

a vízben, mert elmerül és

holta napjáig sajnálni fogja,

hogy nem láthatta, — stb. stb.

Ebből a fajtaból való *Rex* mester, szuggesztor plakátja:

REMEGJEN MEG AZ IZGALOMTÓL

minden idegszála!

Végre megértte ön is, hogy nem bosszantó

szánalmas utánzatoknak ül fel, mint eddig,

hanem ön is szenzációs mutatványokat láthat.

Es így tovább! Itt láthatjuk *Lee* plakátját, amelyet *Kövecz Gyula* rajzolt. *Lee*, bár maga is spirítiszta, a legkitűnőbb magyar spirítiszta-trükkutánczó. Most egyébként súlyos betegen fekszik.

Végtelenül érdekes a *mágus-felszerelés katalógusok bemutatása*. Van ebből ötven év előtti és egészen modern. Egy amerikai cég ezerszámmal kínálja a legcsodásabb illúziókat. Valamit mi is bemutatunk belőle. Akinek feltett szándéka, hogy spirítiszta lesz, előzetesen ne lapolja végig ezt a díszművet. *Jobb szám után* meghozatni a kész dolgot, mint a sötétben *lesni*, mit produkál a médium.